

MILJØFORVALTNING

Norske miljøvernmyndigheter legger stor vekt på god forvaltning av naturverdiene i polarområdene. For Svalbard er målet at området skal være blant de best forvaltede villmarksområder i verden.

UTFORDRINGER I NORD-OMRÅDENE

Arktis, men også Antarktis, opplever et stadig økende press og utfordringene miljøforvaltningen står ovenfor er mange.

- **Langtransportert forurensning:** Arktis fungerer som en "endestasjon" for langtransporterte miljøgifter som tilføres med luft- og havstrømmene fra sørligere breddegrader. Tilførselen fra gamle miljøgifter ventes å avta, men de er allerede spredd og brytes langsomt ned. Tilførselen fra nye miljøgifter ventes å øke.
- **Klimaendringer:** Globale klimaendringer har hatt mer dramatiske utslag i Arktis enn i verden for øvrig. Gjennomsnittstemperaturen har økt nesten dobbelt så mye som i resten av verden de siste tiårene. Klimaendringene fører med seg store fysiske, økologiske, sosiale og økonomiske endringer som vil ha ringvirkninger langt ut over Arktis.
- **Petroleumsvirksomhet:** Petroleumsrelatert virksomhet vil trolig utgjøre den største endringen av virksomhet i årene framover. De største konsekvensene er knyttet til eventuelle uhellsutslipp. Relativt små utslipp på ugunstig tidspunkt og sted kan få store konsekvenser.
- **Fiskeriene:** Forvaltningen er i dag basert på føre-var-prinsippet. De viktigste kommersielle fiskeslagene er innenfor sikre biologiske grenser. Større press og dårlig kontroll kan få alvorlige konsekvenser.

Petroleumsvirksomhet. Foto: Ocean Rig

Fiskeriene. Foto: Bjørn Frantzen

- **Skipsfart:** En av de alvorligste lokale truslene mot Svalbards miljø er den potensielle faren for havari og oljeforurensning fra båttrafikk. Drivis og dårlig kartlagte farvann gjør at faren for uhell er vesentlig større her enn langs norskekysten. Oljevernberedskapen som finnes er ikke bygd ut for å kunne avverge skader av oljesøl. Store avstander, lang responstid, vanskelige lys-, vær- og isforhold vil redusere mulighetene for å avverge skader ved oljesøl.
- **Ferdsel og aktivitet på land:** De lokale truslene knytter seg til turisme, lokal forurensning inkludert avfallshåndtering, og annen aktivitet. Ferdsel har økt betydelig de siste årene. Dette gir utfordringer knyttet til slitasje på natur og kulturminner og til forstyrrelse av dyrelivet.
- **Introduserte arter:** kan gi store endringer i økosystemet.

Introduserte arter. Foto: Ann Kristin Balto

Skipsfart. Foto: Steinar Vaadal

Ferdsel og aktivitet på land. Foto: Nalán Koç

Langtransportert forurensning. Foto: Hallvard Strøm

NORSK POLARINSTITUTTS ANSVAR

En av Norsk Polarinstitutt's hovedoppgaver er å være rådgiver for Miljøverndepartementet og øvrig statsforvaltning om forvaltning av natur og miljø i norske polare områder. Norsk Polarinstitutt bidrar på denne måten til å utvikle, sammenstille og formidle relevant kunnskap og informasjon for forvaltningen. Oppgavene er mange, og Norsk Polarinstitutt er ansvarlig for og/eller bidrar til en rekke nasjonale og internasjonale forvaltningsrelevante prosesser. I tillegg til å være rådgiver i miljøspørsmål på Svalbard er Norsk Polarinstitutt også nasjonal forvaltningsmyndighet i de norske kravområdene i Antarktis. Noen store oppgaver som instituttet har jobbet med de siste årene er beskrevet nedenfor.

FORVALTNINGSPLANEN FOR BARENTSHAVET

Norsk Polarinstitutt har bidratt aktivt til å utarbeide grunnlaget for den helhetlige forvaltningsplanen for Barentshavet. Hovedformålet har vært å få på plass rammebetingelser som gjør det mulig å balansere næringsinteressene knyttet til fiskeri, sjøtransport og petroleumsvirksomhet innenfor rammen av en bærekraftig utvikling.

Svalbardrein. Foto: Ronny Aanes

Isbjørn på sjøis. Foto: Magnus Andersen

Det betyr:

- Vurdere interessekonflikter
- Bidra til enighet om forvaltning av området
- Fastslå nivåer for akseptabel menneskelig påvirkning
- Lage retningslinjer for ulike typer av aktivitet
- Identifisere kunnskapshull
- Lage retningslinjer for overvåking

Et oppfølgingssystem vil bli etablert som ledd i forvaltningsplanen for å sikre oppdatering.

MILJØOVERVÅKING AV SVALBARD OG JAN MAYEN (MOSJ)

Norsk Polarinstitutt er ansvarlig for opprettelsen og driften av det nasjonale overvåkingssystemet MOSJ som er et system for integrert overvåking av miljøet i norske arktiske områder utenom fastlands-Norge.

Systemet skal:

- Samle inn og bearbeide data om hva som påvirker miljøet og om tilstanden til naturen og kulturminnene
- Tolk data for å beskrive miljøutviklingen
- Gjøre informasjonen tilgjengelig for allmennheten og gi råd til forvaltningen om behovet for tiltak og forskning eller forbedret overvåking.

Mer informasjon på nettsiden: <http://miljo.npolar.no/mosj/start.htm>

Lundefugl. Foto: Hallvard Strøm

Fjellrev. Foto: Jon Aars

ARCTIC CLIMATE IMPACT ASSESSMENT (ACIA)

Høsten 2005 ble den vitenskapelige rapporten fra ACIA (Arctic Climate Impact Assessment) lagt frem. 250 forskere fra de åtte arktiske landene - Canada, Danmark, Finland, Island, Norge, Russland, Sverige og USA - har deltatt i arbeidet med å vurdere og analysere hvilke konsekvenser klimaendringer vil kunne ha for miljø og samfunn i Arktis. Det fireårige prosjektet ble gjennomført i regi av Arktisk Råd.

Foto: Odd Harald Hansen

Ullmyrklegg. Foto: Odd Harald Hansen

For å støtte opp om Norges overordnede visjon om å være ledende i klimaarbeidet, skal Norge også være et foregangsland i oppfølgingen av ACIA både nasjonalt og internasjonalt. Et nasjonalt oppfølgingsprogram, NorACIA, ble iverksatt i 2005 av Miljøverndepartementet, og hvor sekretariatet er lagt til Norsk Polarinstitutt. Programmet, som etter planen vil vare til 2009, skal bidra til å utvikle, sammenstille og formidle kunnskap om klimaendringer – effekter og tilpasninger – i norsk del av Arktis.

Mer informasjon finnes på nettsiden <http://acia.npolar.no>.

